

ŞEYTAN

PEYAMİ SAFA
SERVER BEDİ

HAZIRLAYAN
ESİN HAMAMCI

© / otukennesriyat

YAYIN NU: 2417
EDEBÎ ESERLER: 1209

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-532-1

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

Koşuyolu Mah. Mahmut Yesari Cad. Nu: 76 • 34718 Kadıköy-İstanbul
Tel: (0216) 546 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Yayın Danışmanı: Prof. Dr. Seval Şahin

Editör: M. Bilal Erimez

Düzeltili: Ezgi Akyıldız

Kapak Tasarımı: Ceyhun Durmaz

Dizgi-Tertip: Çınar Matbaacılık

Baskı: Ötüken Neşriyat A.Ş.

Koşuyolu Mah. Mahmut Yesari Cad. Nu: 76
Kadıköy-İstanbul
Tel: (0216) 546 03 50
Sertifika Nu: 49269

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Peyami Safa (2 Nisan 1899-15 Haziran 1961)

2 Nisan 1899'da İstanbul Gedikpaşa'da doğdu. Babası Şair İsmail Safa, annesi Server Bedia Hanım'dır. Bir buçuk yaşındayken babası Sivas'ta öldü. İlk öğrenimine Gedikpaşa'da Menbaül-İrfan Mektebi'nde başladı. Eğitimi devam ederken dokuz yaşında, sağ kolunda ortaya çıkan kemik veremi yüzünden uzun bir hastalık dönemi geçirdi (1908). 1910'da başladığı Vefa İdadisi'ni bu hastalık ve geçim darlığı sebebiyle bırakmak zorunda kaldı. *Bir Mekteplinin Hatıratı / Karanlık Kralı* (1913) adlı ilk kitabını Vefa İdadisi'ndeki öğrenciliği sırasında çıkardı. Tiyatro eğitimi almak için Darülbeyti imtihanlarına girdi, kazandı, ancak devam edemedi (1914). Posta-Telgraf Nezareti'nde göreve başladı. Ardından Boğaziçi'ndeki Rehber-i İttihad Mektebi'ne muallim olarak girdi (1917). Bu dönemde *Fağfur*, *Servet-i Fünûn* ve *İctihad*'da yazdı. Bir süre Düyûn-ı Umumiye İdaresi'nde çalıştı (1918).

Ağabeyi İlhami Safa ile birlikte *Yirminci Asır* gazetesini çıkardı (1919). *Yirminci Asır* kapandıktan sonra *Tercüman-ı Hakikat* ve *Tasvir-i Efkâr* (1922), Cumhuriyet'in ilânının ardından *Son Telgraf*, *Son Saat* ve *Son Posta* gazetelerinde çalıştı. 1924 yılında Server Bedi takma adıyla meşhur Cingöz Recai tipini yarattı. Halil Lutfi (Dördüncü) ile birlikte *Büyük Yol* adlı bir gazete çıkardı (1925). Aynı tarihlerde hem Server Bedi hem Peyami Safa imzasıyla *Cumhuriyet*'te yazdı. Bu gazeteyle ilişkisini fıkra yazarı ve edebiyat sayfası yöneticisi olarak aralıklarla sürdürdü (1928-1940). *Resimli Ay*, *Hareket* dergilerinde yazdı. Ağabeyi İlhami Safa ile birlikte *Hafta* dergisini çıkardı. (1935) *Hafta*'nın ardından *Kültür Haftası*'nı çıkardı.

Cumhuriyet'ten sonra *Yeni Mecmua*, *Tasvir-i Efkâr*, *Çınaraltı*, *Büyük Doğu*, *Vakit* ve *Ulus* gazetesinde yazmaya başladı (1949-1953). Bursa'dan milletvekili adayı oldu ancak seçimi kazanamadı (1950).

Peyami Safa bir süre sonra *Türk Düşüncesi* dergisini yayımlamaya başladı (Aralık 1953) ve *Milliyet* gazetesi yazı kadrosunda yer aldı (1 Ekim 1954). Ardından *Tercüman*'a geçti (Mart 1959). *Büyük Doğu*'da ve *Havadis* gazetesinde yazdı (21 Temmuz 1960). *Düşünen Adam* dergisinde (5 Ocak 1961) ve *Son Havadis* gazetesinde (10 Mart 1961) yazmaya başladı. 15 Haziran 1961 tarihinde Çiftehavuzlar'da öldü ve Edirnekapı Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Peyami Safa'nın 1914-1961 yılları arasında gerçek ismiyle ve Server Bedi, Çömez, Serazad, Safiye Peyman, Bedia Servet gibi takma adlarla yazdığı süreli yayınlar şunlardır: Gazete: *Büyük Yol*, *Cumhuriyet*, *Havadis*, *Milliyet*, *Son Havadis*, *Son Posta*, *Son Telgraf*, *Tan*, *Tasvir*, *Tasvir-i Efkâr*,

Tercüman, Tercümân-ı Hakikat, Ulus, Vakit, Yirminci Asır. Dergi: Aydabir, Aydede, Bozkurt, Büyük Doğu, Çınaraltı, Düşünen Adam, Edebiyat Gazetesi, Fağfur, Hafta, Hareket, Hayat, Heray, İctihad, İslâm Mecmuası, Kültür Haftası, Resimli Ay, Resimli Şark, Seksoloji, Servet-i Fünûn, Türk Dili, Türk Düşüncesi, Türk Yurdu, Türklük, Yedigün, Yeni Çağ, Yeni İstiklâl, Yeni Mecmua, Yeni Türk Mecmuası.

Eserleri. Hikâyeleri: 1. Gençliğimiz (1922). 2. Siyah Beyaz Hikâyeler (1923). 3. Ateş Böcekleri (1925). 4. İstanbul Hikâyeleri (tarihsiz). 5. Hikâyeler. İlk Defa Bütün Hikâyeleri Bir Arada (1980). *Asrın Hikâyeleri*'yle Siyah Beyaz Hikâyeler, Ateş Böcekleri ve Resimli Ay mecmuasının 1930 yılında verdiği Resimli Hikâyeler ilâvesindeki hikâyeler Halil Açıkgoz tarafından bir araya getirilmiştir.

Romanları: 1. *Sözde Kızlar* (1922). 2. *Şimşek* (1923). 3. *Mahşer* (1924). 4. *Bir Akşamdı* (1924). 5. *Canan* (1925). 6. *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* (1930). 7. *Fatih-Harbiye* (1931). 8. *Bir Tereddüdün Romanı* (1933). 9. *Matmazel Noralıya'nın Koltuğu* (1949). 10. *Yalnızız* (1951). 11. *Biz İnsanlar* (1959). Peyami Safa'nın ayrıca *Gün Doğuyor* adlı bir piyesi yayımlanmıştır (1937). Ayrıca Server Bedi takma adıyla çok sayıda roman ve hikâye kitabı yayımlamış, tefrika etmiştir. Bu eserler de Ötügen Neşriyat tarafından "Server Bedi Külliyyatı" başlığı altında 2018 yılından itibaren yayımlanmaya başlamıştır.

Diğer Eserleri. 1. *Türk İnkılâbına Bakışlar* (1938). 2. *Felsefî Buhran* (1939). 3. *Millet ve İnsan* (1943), İkinci baskısı *Nasyonalizm* adıyla yapılmıştır (1961). 4. *Mahutlar* (1959). 5. *Sosyalizm* (1961). 6. *Mistisizm* (1961). 7. *Doğu-Batı Sentezi* (1962). 8. *Kızıl Çocuğa Mektuplar* (1971). Yukarıdaki üç eseri ayrıca *Nasyonalizm-Sosyalizm-Mistisizm* adıyla bir arada basılmıştır (1975).

Büyük Avrupa Anketi (1938) adlı eseri Peyami Safa'nın 1936 yılında çıktığı Avrupa seyahatini anlatır. Peyami Safa'nın çeşitli gazete ve dergilerdeki yazılarından seçmeler konularına göre tasnif edilerek "Objektif" adı altında basılmıştır: *Osmanlıca, Türkçe, Uydurmaca* (1970); *Sanat, Edebiyat, Tenkit* (1971); *Sosyalizm Marksizm Komünizm* (1971); *Din, İnkılâp, İrtica* (1971); *Kadın, Aşk, Aile* (1973); *Yazarlar, Sanatçılar, Meşhurlar* (1976); *Eğitim, Gençlik, Üniversite* (1976); *Yirminci Asır, Avrupa ve Biz* (1976). Peyami Safa, *Cumhuriyet Mekteplerine Millet Alfabeti* (1929), *Cumhuriyet Mekteplerine Kıraat* (I-IV, 1929), *Yeni Talebe Mektupları* (1930), *Büyük Mektep Nümuneleri* (1932), *Türk Grameri* (1941), *Dil Bilgisi* (1942), *Türkçe İzahlı Fransız Grameri* (1948) gibi ders kitapları da kaleme almıştır.

A stylized, handwritten signature in black ink. The word "Seytan" is written in a cursive, flowing script. The initial 'S' is large and loops around, incorporating a small, stylized face with pointed ears and a mischievous expression. The rest of the word follows in a similar cursive style, ending with a long, horizontal flourish. A small asterisk is positioned above the 'n'.

* Cumhuriyet, 25 Haziran-28 Ağustos 1938, 57 tefrika.

Ferhad, otomobilini Galatasaray Lisesinin önünde durdurdu. Karşiki pastacıda bir dondurma yemek istiyordu. Kaldırıma iner inmez lisenin parmaklığına yaklaştı ve binanın tepesindeki saate baktı. Ortılığı hafif bir sis bastırmaya başladığı için yelkovanı iyice görememişti. Her gün intizamla¹ kurulmadığı için sık sık duran kol saatini ayar etmekten vazgeçerek döndü, caddeye bir göz attı. Işıkların ve yolcuların azalma derecesinden zamanı tahmine çalışıyordu. Gecenin her anına mahsus, ayrı ayrı huylarını bildiği bu caddeyi uyuklu gözleriyle süzerken düşündü: “Gece yarısını epey geçmişiz, galiba...”

Hafif sarhoştı. Arabasının yanından inerken, karşı taraftan bir kadının kendisine doğru koşa koşa geldiğini gördü ve durdu. Bir şey ümit etmişti. Fakat kadın yaklaşıncı Ferhad’ın kesilen ümidi birdenbire meraka çevrildi. Gözleri ondan ayrılmıyordu. Yürümekle durmak arasında geçirdiği son tereddüdü de savdı ve ona rahat baktı: Bu, genç ve külüstür bir kadındı. Eteği çok dar olduğu için iyi koşamıyor, sık sık arkasına bakıyordu. Ferhad’ı görünce ona doğru atıldı, ayağına basacak kadar yaklaştı. Fakat sesi çıkmadı ve gene arkasına baktı. Onun birisi tarafından kovalandığını anlayan Ferhad da karşı tarafa bakarak, tehlikeyi görebilmek için, caddenin seyrek yolcularını gözleriyle ayıklarken, kadın otomobilin arkasına doğru kaçmıştı. İki kat olarak saklanmaya çalışıyordu.

¹ Düzenli bir biçimde.

Ferhad onu arabasına almayı ve kaçırmayı düşündü. Bir kadını bu kadar büyük bir korkudan kurtarmak ona insanca bir iş gibi görünmüştü. Biraz yaklaştı. Fakat, kadının küçümencik, yampiri² bir şapka altında iğrenç bir kabarıklıkla taşan kirli saçları, yarı açık duran ağzının karanlığında parlayan birkaç altın kuron ve yanı sıra çürük dişler, otomobilin boyunu aşmamak için öne doğru eğilmiş başının sokakla ülfetini pek belli eden kaşarlanmış manevra hareketleri, ona, müdafaası caiz olmayan bir sabıkalı hüviyeti³ veriyordu. Ferhad, arka tarafında ayak sesleri duydu. Kadın geriye doğru sıçramış ve bir çığlık koparmıştı. Ferhad'a çarpan iri yapılı, şapkasız ve saçları darmadağınık, pis kılıklı bir adam, ileri doğru atıldı, kadının yüzüne, kuvvetli bir erkeği bile yere devirebilecek okkalı ve sesli bir tokat yapıştırdı. Kadın, arka üstü, arabanın burnu üzerine düşmüştü. Herif onun ileriye doğru keskin birer çıkıntı yapan diz kapakları üzerine de birer tekme savurdu ve kadını saçlarından yakalayarak ayağa kaldırdı:

“Sus! Yürü! Gebertirim!” diye bağırdı.

Kadın ayağa kalkınca hiç sesini çıkarmadan, iki avcuyula diz kapaklarını ovuşturmak istemişti; fakat herif sırtına da bir yumruk indirerek onu Taksim istikametine⁴ doğru sürdü.

Ferhad, bu sahnede hiç rolü olmadığı hâlde, kendini tecavüze uğramış sanıyordu. İçinde herife karşı öfkeye ve takdire, kadına karşı merhamete ve her ikisi arasındaki şu vaziyetin neticesine karşı da merakı benzer hisler uçuştı. Sonuncu duygusu galip geliyordu. Hemen arabasına atladı ve onları uzaktan takibe başladı.

Sağ taraftaki ikinci sokağa saptılar. Sol taraftaki yaya kaldırımı üstünde yürüyorlardı. Kadın sendeliyor, arada bir du-

² Eğri büğrü, yan yan ve çarpık giden.

³ Kimlik.

⁴ Yönünde.

ruyor, ellerini dizlerine doğru götürüyordu. Kapısında lamba yanan bir apartman önünde, kollarını yukarı kaldırarak, imdat arar gibi bir hareket yaptı. Erkek onu bir yumrukla kapının iç tarafına tıktı. Belki Ferhad'ın yaklaşan otomobili ni gördüğü için, kadını kolundan çekerek tekrar yürütmeye başladı. Kaldırımın ışıksız bir noktasında görünmez oldular. Ferhad, erkeği huylandırmamak için, arabanın lambalarını yakmamıştı. Onları kırk adım kadar uzaktan, ağır ağır takip ediyordu. Rum mektebinin önündeki aydınlıkta tekrar ortaya çıktılar. Erkek hep kadını boğazlamak ister gibi bir hareket vardı. Ferhad, Galatasaray Karakoluna⁵ giderek bir polis alıp gelmeyi düşündü. Fakat bu istimdadı, on iki yaşından beri evinin alt katındaki taşlığa astığı kum torbasını yumruklayarak ve arkadaşları arasında “Bizim Boksör” diye anılan sporcu hüviyetine yaraştıramıyordu. İcap ederse bu kadını o herifin elinden kurtaramaz mıydı? Yumruğunda meleke, altında otomobil, cebinde silah vardı. Karakolda imdat istemeyi düşünmüş olmaktan bile utandı. Cesaretini kendi kendine karşı ispat etmek için arabayı biraz daha hızlı sürdü ve onlara on adım kadar yaklaştı. Herif arkasına bakmadı. Sokağın karanlık noktalarında kadını durduruyor, itip dürtüyor, tartaklıyordu. Galatasaray Hamamı'nın⁶ önünden hızlı geçtiler ve köşeyi döndüler. Herif, belki de hamamın arkasındaki dar ve karanlık sokağa saptırmak için, kadını karşı kaldırıma geçirmek istiyor, kolundan çekiyordu. Bu sokağa otomobil giremeyeceği için Ferhad'ı da bir düşünce aldı. Oraya saparlarsa, Ferhad'ın da arabasından inip derhâl

⁵ Günümüzde Galatasaray Lisesinin yanında, Yeniçarşı Caddesi'ndeki Yapı Kredi Kültür Sanat binasının bulunduğu yerde olan bina. 1942 yılında belediyece 90.000 liraya, gidiş geliş mâni olması ve çirkin görüntüsü sebebiyle satılmış ve yıktırılmıştır.

⁶ Sultan II. Bayezid tarafından 1481 yılında Galatasaray Külliyesi içerisinde yer alacak şekilde inşa edilmiştir. Bina bugün de hamam olarak kullanılmaya devam etmektedir.

müdahale etmesi yahut da onları karanlık akıbetlerine salıvermesi lazım geliyordu.

Kadın karşı tarafa geçmemekte ısrar etti; fakat erkeğin şiddetli bir hücumuna uğramaktan korkmuş olacak ki bayılmış gibi, kaldırımın üstüne sırt üstü uzanıverdi. Bu hadisenin başlangıcından beri Ferhad'ın anlamadığı şeylerden biri de kadının ilk çılgılığından sonra bir daha hiç bağırmasıydı. Arka üstü yere uzandıktan sonra da sesi çıkmıyordu. Bayılmış olabilir miydi? Ferhad otomobilini onların hizasına kadar yaklaştırdı, fakat durmadan geçti. Arkasına baktığı zaman onların aynı kaldırım üstünde yürümeye devam ettiklerini gördü. Kadın otomobili tanımış olacaktı. Onun hizasına yetişmek istiyor gibi koşuyordu. Ferhad da motoru ağır çalıştırdı. Onlar henüz arkadaydılar. Kadın durdu, tekrar elini diz kapağına götürdü ve bu sefer oradan –para olacak– bir şey çıkararak herifin eline tutuşturdu. Mesele kalmamıştı. Herif kadından ayrıldı ve sol taraftaki karanlık merdivenli yokuşa kayboldu.

Heyecanın birdenbire kesilmesi, otomobilinin ansızın benzini bitmiş gibi Ferhad'ın canını sıkılmıştı. Hiç olmazsa meseleyi anlamak için yere indi. Kadın bir karanlık yokuşa, bir de kendisine yaklaşan Ferhad'a bakarak söyleniyordu: “Haydut... Köpek... Serseri... Beni boğacaktın ha?”

Ferhad'ı yanı başında görünce, halk kadınlarına mahsus bir sadelikle onu eskiden beri tanıyormuş ve ona bu maceranın bütün safhalarını evvelce anlatmış gibi “Vallahi boğar,” dedi, “boğar, bıçaklar, her şeyi yapar. Çekmiş pırnayı,⁷ veryansın etmiş ampesi...⁸ Gözler vettahiyati okuyor, görmedin mi?”

Ferhad onun garip bir tarz yuvarlak siyah gözlerine bakarak sordu:

⁷ Rakı.

⁸ Esrar.

“Ne istiyor senden?”

“Ne isteyecek, para... Bu araba senin mi? Graham’a benziyor... Ben çalışayım, o yesin... Merak ettin de mi geldin arkamızdan? Vah tontonum...”

Yokuşa bakarak sesini yükseltti:

“Haydut... Köpek...”

Sonra birdenbire Ferhad’a eğilerek “Ne yapalım,” dedi, “aç zavallı... İki aydır işsiz...”

Bu sevgi ve merhamet onun yüzünü birdenbire güzelleştirivermişti. Bütün dik çığiller silindi ve yerine, gözlerinin biçimine uygun yuvarlaklıklar geldi. Korkudan ve öfkeden çarpılan ağzı doğrulmuş ve toplanmıştı. Refah ve makyaj bu yüzü İstanbul’un sayılı güzellerinden biri hâline getirebilirdi:

Ferhad sordu:

“Kocan mı senin?”

Kadın artık gülüyordu. Fakat, haddinden fazla açık gözlerinde hâlâ korkunun bıraktığı parıltılar vardı. Otomobille bakarak cevap verdi:

“Ayol, bizim kocamız olur mu? Onun gibi bir şey işte.”

“Ne iş yapardı?”

“Şofördü.”

“Beraber mi oturuyorsunuz?”

“Hayır. Evlidir o. Benden alır, veremli karısının karnını doyurur.”

Kadın dizlerini ovuşturuyordu.

“Az daha sakat kalacaktım,” dedi, “dizlerimin sivri yerlerine öyle tekmeler attı ki... Nasıl yürüyeceğim şimdi?”

“Nereye gideceksin?”

“Şeytan’a!”

“Alayı bırak, doğru söyle.”

“Alay etmiyorum, tontonum. Şeytan’ı bilmiyor musun? Tepebaşı’nın arka sokaklarında bir bar.”

“Sen orada mı çalışıyorsun?”

“Evet.”

“Haydi, atla arabama, seni oraya bırakayım.”

“Yaşşa, tontonum!”

Kadın otomobile koştu, şoför yerine oturdu ve direksiyona yapıştı. Ferhad kaşlarını çatarak “Oynama!” dedi; Öteye git!”

“Sen gel yanıma, ben süreceğim.”

Ferhad bağırdı:

“Sululuğu bırak, öteye git!”

Kadın bir eliyle de vites kolunu tutmuş, yalvarıyordu:

“Ne olursun... Bırak bana... Acemi değilim vallahi... Şoförlerle yata kalka öğrendim. Bu yollar bir şey mi? Anadolu’da, Ilgaz uçurumlarının yanında bile arabayı ben sürerdim.”

“Olmaz, çekil, git öteye.”

“Peki tontonum! Celallenme, ama ne olursun, şu köşeye kadar süreyim, beceremezsem beni sokağa at!”

Üç gün aç kalmış bir insanın ekmek isteyişi gibi yalvarıyordu. Ferhad razı oldu. Kadın bir daha: “Yaşşa!” diye bağırdıktan sonra motoru işletti. Firzuğa’ya giden hafif meyilli yokuşu maharetle inmişti. Köşede ustalıklı bir manevra yaparak arabayı çevirdi. Tepebaşı’na kadar, hiçbir acemilik yapmadan götürdü, karanlık bir sokağa saptırdı ve istop etti.

Yolda bir kelime konuşmamışlardı. Otomobil durunca, kadın bir koliyle Ferhad’ın boynuna sarıldı:

“Sağ ol, tontonum,” dedi. “Şeytan’ burası... Ben ineyim. Sen bana bu akşam çok efendilik ettin, bana kalbi kuvvet verdin, ben de sana bir iyilik edeyim de doğruyu söyleyeyim: Sakın benimle geleyim deme.”

“Zaten de niyetim yoktu, fakat neden?”

“Gelme tontonum. Süsüne bakma sen, burası fena bir bardı. Sağlam ayakkabılar değiliz biz. Yankesici, katil, es-